

PRIMERS AUXILIS

La farmaciola

Mai se sap quan pot haver-hi un accident o una emergència. Per això, com més preparats estiguem, més fàcil i amb més tranquil·litat podrem resoldre la situació.

A continuació oferim un llistat d'elements bàsics per deixar a la comissaria o dur en el cotxe patrulla en forma de farmaciola i poder realitzar els primers auxilis al gos:

- Gasses estèrils
- Antisèptics: povidona iodada
- Guants de làtex estèrils
- Espardrap hipoal·lèrgic
- Aigua oxigenada
- Venes compressores
- Termòmetre digital pediàtric
- Tisores i pincas
- Morrió
- Productes per a urgències veterinàries (veure apartat corresponent): per a picades, cremades, etc.

- Telèfon d'urgències d'un hospital veterinari amb atenció les 24 hores. En cas de sortir de viatge, és molt aconsellable informar-se dels veterinaris amb serveis d'urgències que hi ha a la zona i guardar les seves coordenades en el GPS del cotxe.

Com saber si es tracta d'una urgència veterinària

Per reconèixer i poder respondre de manera eficaç davant d'una situació d'urgència veterinària és molt important conèixer els seus paràmetres fisiològics (*veure l'apartat "Sanitat animal"*), d'aquesta manera serà molt més fàcil detectar les diferents anomalies que es puguin presentar.

Tanmateix, en cas de dubte o qualsevol problema és important trucar sempre al veterinari. Per a detectar si és una urgència veterinària, haurem de fer una avaluació inicial del gos que tindrà en compte els següents paràmetres:

Situació i context

Es tracta de fer una observació ràpida del cos de l'animal: localització, postura, presència de femtes, orina o sang. Si no sabem què ha passat hem de fixar-nos en el nostre entorn per a intentar esbrinar-ho.

Valoració de la consciència del vostre animal

Si l'animal no dona senyals d'estar conscient, cal cridar-lo per mirar si hi ha alguna reacció. En cas de no veure'n, cal sacsejar-lo i pessigar-lo per veure si respon als estímuls de dolor. En cas negatiu, cal dirigir-se ràpidament al veterinari d'urgències (si és necessari, es pot fer mentre se li practica la reanimació cardio-pulmonar (RCP)).

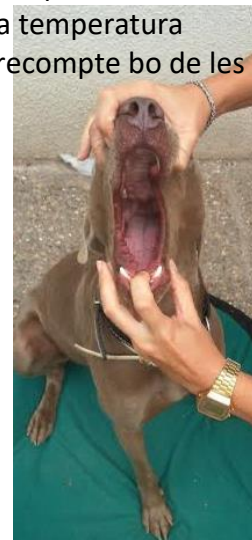
Valoració de la respiració i les vies respiratòries

Per avaluar la respiració i la seva freqüència respiratòria hem d'observar el nombre de vegades que s'eixampla el pit de l'animal en un minut. Si costa veure els moviments del tòrax perquè té molt de pèl, podem posar suaument la mà sobre les costelles i notar com es mouen.

Atenció! quan un gos inhala aire s'ha d'expandir el pit (caixa toràctica). L'expansió de l'abdomen (panxa) pot ser indicatiu d'un problema, com per exemple un cos estrany a les vies respiratòries. La respiració s'ha de poder realitzar sense esforços. Els animals controlen la temperatura corporal amb el panteix i, per tant, no podrem fer un recompte bo de les respiracions si es troba panteixant.

També serà important explorar les vies respiratòries que és per on entra l'aire als pulmons (boca, gola i tràquea) per a assegurar-nos que no estan obstruïdes. Per a fer-ho seguirem els següents passos (només en el cas que estigui inconscient):

1. Estirem, si és possible, l'animal a terra.
2. Suaument inclinem el cap una mica enrere per estendre el coll i el cap.
3. Obrim la boca, estirem la llengua recte cap a l'exterior (com que la llengua és viscosa degut a la saliva es pot escapar, per a facilitar aquesta tasca podeu utilitzar gasses per aguantar i agafar la llengua).
4. Si l'animal està inconscient i veiem material estrany (com per exemple vòmit) podem intentar eliminar-lo de la boca. Hem d'evitar empènyer aquest material cap a l'interior de la gola.
5. En cas de que s'hagi empassat un objecte que estigui a la tràquea, provocarem tos constant i asfíxia immediata. Haurem de realitzar la maniobra de *Heimlich* abraçant l'animal per sota el tòrax i pressionant amb cops secs en direcció al cap del gos.

Primers Auxilis: en cas d'observar que el gos no respira i està inconscient, realitzarem la respiració forçada per tal de comprovar si torna a respirar per ell mateix:

- Gossos petits i cadells: cal tancar i segellar amb les mans la boca del gos. S'ha de cobrir amb la boca tot el musell de l'animal, exhalar aire i haurem de veure com s'expandeix el tòrax.
- Gossos grans: també realitzarem la mateixa operació, però en aquest cas només li exhalarem aire pel nas.

Si després de 4 o 5 respiracions l'animal continua sense respirar o ho fa d'una forma superficial, haurem d'anar amb la màxima urgència possible al veterinari. Si es pot, hem de seguir aplicant la respiració assistida fins arribar a l'hospital.

Circulació sanguínia

Haurem d'escoltar el batec del cor i mirar que l'animal tingui pols a les extremitats per a assegurar-nos que la circulació sanguínia del nostre animal sigui la correcta.

Per valorar el batec del cor: tombem l'animal de costat, amb el costat dret tocant al terra. Podem escoltar el batec del cor a l'altura del colze en el pit esquerra. La pressió exercida amb la nostra mà ha de

ser mínima.

Per comprovar el pols: utilitzem el dit índex i el del mig a l'interior de la cuixa. Si no el trobem, podem valorar-lo a darrera el canell (carp) utilitzant els mateixos dits d'abans.

Atenció! No s'ha d'utilitzar mai el dit polze per a prendre el pols ja que en aquest dit podem notar el nostre propi pols i això ens podria confondre.

Primers Auxilis: Si observem que no té pols i no respira s'haurà de realitzar la reanimació cardiopulmonar (RCP). Aquesta tècnica **és complexa i requereix un aprenentatge previ** per a fer-ho correctament, a més, si no es realitza de forma adequada pot provocar seqüeles greus en l'animal.

A continuació es troba explicada la base de la reanimació cardiopulmonar, però recomanem aprofundir més sobre el tema i en cas de necessitar-la sempre que sigui com a última opció. Cal que avaluem la situació, la nostra localització, el temps que tardaríem en arribar a un hospital veterinari... Només en el cas d'arribar a la conclusió que és una situació de vida o mort aconsellem realitzar aquesta maniobra i sempre amb molta cura i a poder ser amb la guia (almenys telefònica) d'un veterinari.

Per a gossos petits (<15kg):

- a) Col·loquem el gos estirat a terra amb costat dret tocant a terra.
- b) Col·loquem una mà sobre del cor i l'altra a la mateixa altura, però a l'altre costat.
- c) Premem amb les dues mans i realitzem sèries de 1 respiració i 5 compressions. S'haurien de fer unes 20 respiracions i 100 compressions per minut.

1. En gossos grans:

- a) L'estirem amb el costat dret a terra.
- b) Posem les dues mans, una sobre l'altra, i sobre del cor (com a les persones) i realitzem les compressions.

- c) Farem sèries de 1 respiració i 5 compressions i la freqüència també serà la mateixa que en els gossos petits.

Anirem fent cicles de respiracions-compressions i valorem el pols i la respiració cada minut. Si no hi ha pols, cal continuar amb la RCP i **dirigir-nos ràpidament a l'hospital veterinari més proper**.

Estat d'hidratació

Com a mètode d'urgència podem utilitzar-ne un de rudimentari, però que ens serà eficaç per a detectar els casos més greus. Es tracta d'agafar un plec de pell de la regió de l'esquena i deixar-lo anar. Si l'estat d'hidratació és l'adequat, la pell ha de tornar immediatament a la seva posició normal. En cas de detectar que la pell perd elasticitat i tarda en recuperar la seva situació habitual, l'animal pot presentar una deshidratació severa que requerirà de fluidoteràpia immediata.

Atenció! Aquest mètode, com hem explicat abans, no funcionarà en gossos obesos (que no els hi podem detectar perquè la seva pell serà molt elàstica) ni en gossos molt primos (que poden semblar deshidratats quan no ho estan).

Temperatura

Valoració de la temperatura externa

Posem el dors o el palmell de la mà sobre la part distal de les extremitats, regió axil·lar, regió inguinal i a la base de les orelles. Hem de notar una certa escalfor. Aquest mètode és molt poc precís, però és millor que res en el cas que no disposem d'un termòmetre. Si notem que la temperatura és excessivament baixa, hem de tapar l'animal i dur-lo al veterinari. En cas de notar que la temperatura és excessivament alta, l'hem de ventilar i realitzar les maniobres descrites a la secció on es parla del *cop de calor* (de l'apartat "casos freqüents que requereixen urgències veterinàries").

Valoració de la temperatura interna

Hem de lubricar sempre el termòmetre i introduïu-lo al recte amb moviments rotacionals (no cal anar gaire cap a dins, només un parell de dits). L'hem de deixar el temps necessari fins que el termòmetre piti.

Cal recordar: els valors normals de temperatura del gos es troben entre 37.7°C i 39.5°C.

Casos freqüents que requereixen urgències veterinàries

Cop de calor

Es tracta d'un sobreescalfament corporal que sol ocórrer a les estacions de primavera i estiu. Els gossos no suen com nosaltres (només ho fan a través dels coixinets plantars) i, en conseqüència, tenen més problemes a l'hora de regular la temperatura corporal. Tenen principalment dos maneres d'excretar l'excés de calor:

- Mitjançant la conducció amb una superfície més fresca, al estirar-se amb la panxa a terra volen ampliar la superfície de contacte per a excretar la màxima quantitat de calor.
- Mitjançant el panteix, quan respiren superficialment i molt ràpid excreten aire calent i n'entren de més fresc per abaixar la temperatura corporal.

A més de la mala regulació de la temperatura corporal, poden existir altres causes que predisposen a patir un cop de calor:

- a) Races braquicèfales, com els Bulldog o Bòxer).
- b) Problemes respiratoris.
- c) Problemes de cor.
- d) Edat.
- e) Situacions extremes de calor: lloc, hora del dia...

És per això que, encara que els gossos de treball són molt resistents, hem d'anar amb molt de compte si l'hem de deixar al vehicle o remolc policial o bé si l'hem de fer

treballar amb temperatures altes. Si s'ha de fer, hem de preveure que hi hagi aigua disponible en tot moment i alguna zona més fresca on es pugui protegir. Tot i així, hauríem de limitar al màxim la seva activitat en hores caloroses.

En cas de cop de calor, el gos pot mostrar diversos símptomes: temperatura per sobre dels 40°C, astènia (falta de força), tremolors, cianosi (falta d'oxigenació de la sang que provoca color blavós de les mucoses), respiració molt ràpida i costosa, augment del ritme cardíac...

Primers Auxilis: si l'animal es troba en aquesta situació, mai podem abaixar la temperatura de cop ja que li provocariem una hipotèrmia i greus problemes metabòlics. La millor manera és abaixar la temperatura el més gradualment possible, rehidratant-lo i fent que recuperi els sucres i sals que ha perdut. Per aconseguir-ho:

1. Prendrem la temperatura corporal amb un termòmetre en un lloc tranquil, per exemple, la comissaria (no a la via pública).
2. El ruixarem amb aigua durant un o dos minuts i tornarem a prendre-li la temperatura. L'aigua ha de ser fresca, però no glaçada per a no provocar un canvi massa brusc de temperatura.
3. Col·locarem bosses de gel a les potes, les aixelles i els engonals de l'animal.
4. Col·locarem l'animal davant un ventilador a potència baixa per evitar un refredament massa sobtat.

El portarem immediatament al veterinari, durant el trajecte procurarem aplicar-li aigua per humitejar-lo, sobretot al coll i al cap i mullant-li una mica la boca (sense forçar-lo ni deixar que begui en excés).

Atenció! Cal parar el procés quan la temperatura de l'animal arribi als 39,5°C, perquè si no la temperatura corporal continuarà baixant i podria arribar a ser perillós.

Serà un bon senyal si veiem que comença a recuperar un bon ritme de respiració i la temperatura va disminuint. Però sempre serà **imprescindible dur-lo al veterinari** perquè li faci un seguiment de l'evolució i tracti els símptomes o altres signes interns que s'hagin produït.

Reaccions al·lèrgiques a picades

Són reaccions molt freqüents a la primavera o a l'estiu i poden resultar mortals si no es tracten a temps. Depenent dels símptomes i l'estat general del gos, caldrà avaluar la importància d'aquests per a saber si és una urgència. En cas de dubte cal telefonar al veterinarí per saber si és urgent o podem esperar.

Simptomatologia: dificultat per a respirar (en qualsevol cas serà una urgència veterinària), inflamació d'àrees concretes (sobretot al cap i al voltant del musell) i/o aparició de petites inflamacions a per tot el cos, dolor, picor, llepades a una zona concreta del cos, vòmits, protuberàncies vermelloses arreu del cos...

Primers Auxilis:

- En cas de la cara i/o coll inflats comprovarem les vies respiratòries i la respiració. En aquest cas, hem de col·locar l'animal de la manera que li sigui més fàcil respirar (obrint les vies respiratòries) i anar ràpidament al veterinarí.
- Si l'animal presenta petites petèquies o una picada localitzada, en principi no es tracta d'una urgència però haurem d'evitar que es llepi o es rasqui, ja que es pot fer una ferida més gran. Per prevenció, és recomanable demanar al veterinarí que producte hem de fer servir en el cas de picades i tenir-lo sempre a mà en aquests casos o a la farmaciola.

En cas extrem i si teniu a mà metilprednisolona, es pot administrar de forma intravenosa o intramuscular. Es tracta d'un glucocorticoide que li disminuirà ràpidament la inflamació. Tot i així, com que és un fàrmac molt potent, és recomanable que li administri un veterinarí.

Reaccions al·lèrgiques / urticants per erugues de processionària

Les erugues de processionària són uns petits cucs que viuen en els pins o els avets, en uns nius que són molt similars a núvols blancs de sucre. Es diuen processionàries perquè normalment van una seguida de l'altra, totes en fila, quan es desplacen. Si anem a passejar amb gossos on hi hagi avets o ens toca fer un registre operatiu en una pineda, sol ser molt habitual que es sentin encuriósits i els llepin.

Simptomatologia: Nàusees, vòmits, baveig, edema a la llengua (llengua inflada) i a la glotis fins al punt d'impossibilitar la respiració, freqüències respiratòries i cardíaques augmentades, increment de la temperatura corporal, cianosi a la llengua (llengua de color blau perquè no li arriba oxigen), possible presència de pàpules....

Primers Auxilis: En cas que el gos hagi entrat en contacte amb processionàries, cal comprovar les vies respiratòries de l'animal (per facilitar-li la respiració en la mesura en què sigui possible) i portar el gos immediatament al veterinari.

Igual que amb les al·lèrgies per picada, si tenim metilprednisolona a mà podem utilitzar-la, si el veterinari ens ha explicat la posologia i via d'administració. Posteriorment, cal anar sempre al veterinari per tal de tractar les lesions de les erugues que solen ser molt greus i requereixen de tractament més específic.

Atenció! No s'ha de tocar la zona afectada ni les erugues ja que les persones poden patir també una reacció d'hipersensibilitat (que es manifestaria com erupcions cutànies i picors). En cas de manipular la zona és important utilitzar guants d'exploració.

Mossegades de serp

A Catalunya trobem dos tipus de serps verinoses: els escurçons i les colobres.

La seva detecció és fàcil ja que veurem la mossegada i dolor i tumefacció de la zona, a més d'un estat general de debilitat.

Primers Auxilis: si detectem una mossegada de serp:

1. Hem d'allunyar ràpidament el gos de la serp. Les serps ferides o acorralades poden mossegar múltiples vegades.
 2. Cal calmar el gos, ja que el moviment farà distribuir millor el verí. Si la mossegada està al voltant del cap o del coll, és millor treure-li el collar.
 3. Identificar o atrapar la serp (sempre que es pugui fer d'una forma segura). Si no ens dona temps, sempre podem intentar fer una foto amb el telèfon mòbil.
 4. En cas d'afectar una extremitat, immobilitzar-la i mantenir-la baixa per a dificultar l'expansió del verí.
 5. Si hi ha signes d'enverinament, cal aplicar una banda constrictora si la mossegada està en una extremitat. La banda constrictora ha de ser d'uns 2-3 cm d'ampla, i ha d'aplicar-se a uns 5-10 cm per sobre de la mossegada. Ha d'estar suficientment fluixa com per deixar passar un dit entre la banda i la pell ja que ella mateixa fa d'elàstic i s'encongeix. **No** aplicarem la banda constrictora si han passat més de 30 minuts des de la mossegada i **no** retirarem la banda constrictora fins que l'examini un veterinari.
- Atenció!:** hem de valorar freqüentment si l'animal té pols al final de l'extremitat (per sota la banda), i afluixa-la si és necessari per mantenir la circulació.
6. Cal netejar la mossegada (preferiblement amb aigua i sabó) i aplica-hi antisèptic.

Hem de controlar constantment les vies aèries, la respiració i la circulació, i **portar ràpidament el gos al veterinari d'urgències.**

Intoxicacions per ingestió

En la nostra vida quotidiana utilitzem una àmplia varietat de productes que poden ser tòxics si els ingerim, i aquests també ho poden ser pels gossos. Cal procurar mantenir-los sempre en un lloc fora del seu abast, però, tot i així, és possible que els gossos hagin de fer registres en llocs on aquests productes estiguin a l'abast per la qual cosa en cas de qualsevol sospita d'ingestió és importantíssim **anar directament al veterinari**.

Simptomatologia: Pot ser molt variable en funció del tipus de tòxic que hagi ingerit: desorientació, letargia, convulsions, orina amb sang, vòmits, diarrea...

Atenció! els signes clínics poden aparèixer hores, i fins i tot dies, després d'haver ingerit el tòxic.

Atenció! en cas que el tòxic ingerit sigui un agent corrosiu (lleixius, àcids...) **no** provocarem mai el vòmit!

Primers Auxilis: Si fa menys de trenta minuts que l'animal ha ingerit el tòxic (si no n'estem plenament convençuts o fa més de trenta minuts no ho farem):

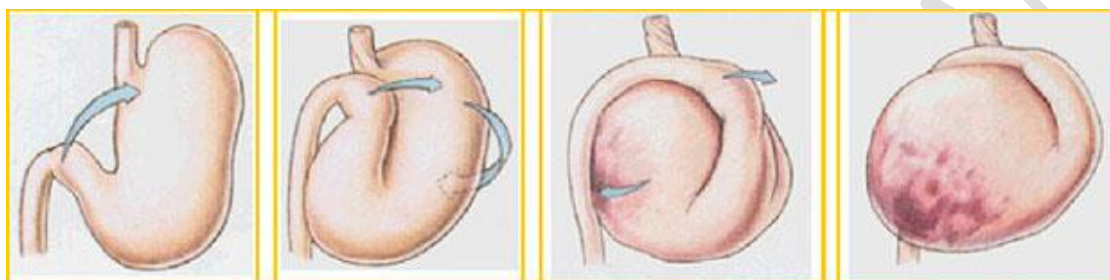
1. S'ha de provocar el vòmit amb xarop d'ipeacuana, aigua

oxigenada o una cullerada sopera plena de sal.

2. S'ha d'acudir immediatament al veterinari, encara que l'animal ja hagi vomitat.

En qualsevol cas, i si es pot, cal portar al veterinari el tòxic que hagi ingerit l'animal. Conèixer-lo, ajudarà al veterinari a poder tractar amb més eficàcia el gos. Si no arribem a saber quina pot haver estat la causa de l'enverinament, cal mantenir la calma i respondre les preguntes del veterinari per tal d'esbrinar quin pot haver estat el tòxic més probable.

Dilatació i torsió d'estómac

La dilatació gàstrica es produeix per una acumulació d'aire o menjar a l'estómac. Aquesta situació pot ser greument empitjorada per una torsió d'estómac que consisteix en el gir de l'estómac sobre ell mateix. Quan passa això, es talla l'aportació sanguínia als teixits del tracte intestinal i pot provocar danys irreparables, fins i tot la mort de l'animal.

Per desgràcia, és una urgència molt freqüent en els gossos de treball i, més concretament, d'ajuda policial, i sol produir-se en gossos amb el tòrax (pit) gran i profund, com els Pastors Alemanys, els Pastors Belga Malinois, els Labrador o Golden Retrievers...

Conèixer els símptomes d'aquesta urgència és vital, ja que el seu pronòstic depèn de com sigui de ràpida la intervenció veterinària. Els símptomes solen aparèixer unes hores després de menjar: baveig, salivació, abdomen distès (panxa inflada), nàusees, ganes de vomitar sense arribar-se a produir el vòmit, letargia, apatia, xoc...

Primers Auxilis: si observem aquests símptomes en el nostre animal és vital portar-lo el més ràpid possible a l'hospital veterinari, on li practican el tractament adient i, si cal, la cirurgia.

La prevenció és la millor opció en aquests casos. Seguir les pautes següents ajuda a reduir la probabilitat que el gos pateixi una torsió:

1. Hem d'alimentar el gos amb moltes racions (no només una) o bé procurar que utilitzi joguines tipus Kong (l'animal ha de treure de mica en mica el menjar del seu interior). Alimentar-lo només amb una ració al dia i amb grans quantitats

de menjar els incita a la golafreria i promou que a l'hora de menjar ingereixin aire (aerofàgia).

2. Com a mínim, cal esperar una hora abans i després de treballar amb el gos o fer exercici per donar-li menjar.
3. Cal que el gos begui petites quantitats d'aigua (no un gran volum d'un sol cop) i menys després d'haver fet exercici o menjar.

Cremades

Les cremades, en gossos, són habituals, ja que tot sovint tenen el que es diu popularment "els ulls al morro". Hem de recordar que les cremades severes poden provocar xoc, risc d'infecció i potser, fins i tot, la mort. Per això caldrà que jutgem per nosaltres mateixos si realment es tracta d'una urgència veterinària tenint en compte la mida de la ferida, l'estat del gos i el risc d'infecció.

Primers Auxilis: si l'animal es crema:

1. Cal comprovar les constants vitals en cas de cremades profundes o molt extenses pel cos.
2. Cal aplicar aigua freda el més aviat possible a la cremada. L'aigua freda disminueix el dolor i la penetració de la cremada a l'interior dels teixits.
3. Cal cobrir la cremada amb un drap net humit o una gasa antiadherent, per mantenir la zona neta, i **portar-lo immediatament al veterinari.**

Atenció! Si hi ha diverses parts del cos cremades **mai** hem de submergir el gos en un bany d'aigua freda. Això podria fer-li disminuir la temperatura corporal i provocar-li un xoc, tal com hem explicat a l'apartat del cop de calor. Cal utilitzar sempre aigua freda directament a les àrees cremades o compreses mullades en àrees localitzades.

Atenció! **No** hem d'aplicar cap pomada, oli o unguent a la cremada perquè si no és l'adequada pot empitjorar l'estat de l'animal.

Ingestió d'objectes punxants/tallants (agulles, hams de pesca...)

Es pot donar el cas que, mentre treballa o entrena, el gos d'ajuda policial ingereixi algun objecte que produeixi una lesió/obstrucció en l'aparell digestiu.

Primers Auxilis:

Si és un ham o un objecte petit (vidres...) cal fer-li ingerir substàncies molt riques en fibra: truita o remenat d'espàrrecs verds, herbes o espinacs. Aquests aliments, un cop arribin a l'estómac, s'embolicaran amb l'objecte i faran una capa protectora que permetrà a l'intestí expulsar-lo sense clavar-se'l.

Cal portar el gos al veterinari perquè li faci un control del trànsit intestinal per RX o ecografia. És important que tinguem controlada la situació perquè en cas de perforació una actuació immediata pot ser la diferència entre la vida i la mort.

Atenció! en el cas d'hams de pesca, si observem el fil que surt per la boca **no l'hem d'estirar mai cap a fora!** Al contrari, és preferible tallar el fil arran de la boca per a que no es pugui enganxar amb res i lesionar el tracte digestiu.

Si es tracta d'un objecte gran, serà sempre una urgència i **cal dur el gos al veterinari el més aviat possible** per tal que avaluï la situació. Aquests objectes solen provocar obstruccions o perforacions sense símptomes al principi i en qualsevol cas s'haurà d'intervenir ràpidament.